

**ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Парій С. Б.

*старша викладачка кафедри теорії
та методики фізичної культури і спорту,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

Відповідно до європейської системи цінностей інтелект, освіта, професійний досвід і соціальна мобільність вважаються основними складовими національного багатства та ключовими факторами соціально-економічного прогресу. Реалізація означеного людського потенціалу можлива шляхом надання можливостей для підвищення соціального статусу особистості, в тому числі шляхом вдосконалення її освітнього рівня та професійно-кваліфікаційних характеристик [1, с. 1].

Сучасні тенденції розвитку галузі фізичної культури в закладах освіти закликають до цільової орієнтації процесу навчання і виховання майбутніх фахівців на всебічний розвиток особистості та її самовизначення під час творчого засвоєння рухової, фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. При цьому фізична культура базується на матеріалі гуманітарних наук, таких як теорія та методика фізичної культури, історія фізичної культури і спорту, організація масової фізичної культури. Основним завданням цього напрямку є формування у молоді цілісного уявлення про фізичну культуру як невіддільної частини загальної культури людини [2, с. 93].

Вивчення історії фізичної культури і спорту має кілька важливих переваг для фахівця в цій галузі. Розуміння коренів і розвитку: знання історії допомагає розуміти, як формувалися і розвивалися різні аспекти фізичної культури і спорту крізь віки. Це дозволяє фахівцю краще оцінювати сучасні тенденції та проблеми галузі. Знання про історію може надати інсайтів у те, які підходи, методи та ідеї були успішними у минулому, і як вони можуть бути застосовані сьогодні. Окрім того, фахівець, який розуміє історію своєї галузі, може бути більш авторитетним і впливовим серед колег та студентів.

Враховуючи важливість високого рівня професійних знань, включення в навчальний процес історичних та філософських аспектів розвитку фізичної культури є важливою складовою. Це допомагає

студентам розширити свій кругозір у сприйнятті загального образу фізичної культури та її реалізації в різних контекстах як соціальної та особистісної необхідності [3, с. 181].

Знання історії фізичного виховання і спорту дозволяє глибше розуміти процеси, які відбуваються у сфері фізичної культури в сучасному світі. Це також допомагає розуміти сучасні проблеми олімпійського і професійного спорту як у світі, так і в Україні, а також прогнозувати напрямки розвитку фізичного виховання і спорту [7, с. 6].

Окремо слід зазначити, що вивчення історії фізичної культури і спорту сприяє розвитку однієї з ключових навичок цифрової епохи – здатності до критичного мислення через здійснення аналізу історичних подій, проблем і викликів у різні історичні періоди розвитку фізичної культури і спорту, що дозволить майбутньому фахівцю краще розуміти сучасні проблеми й виклики. Отже, знання історії фізичної культури і спорту є важливим інструментом для розвитку та успіху фахівця в цій галузі.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт дисципліна «Історія фізичної культури і спорту» є обов'язковою з циклу загальної підготовки [5, с. 11]. Дисципліна покликана забезпечити розвиток загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, зокрема: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій; здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту [6, с. 6].

Навчальний матеріал курсу розділено на два розділи, кожен з яких має власний хронологічний порядок. Перший розділ дисципліни охоплює періоди від первісного суспільства до наших часів і присвячений розвитку фізичної культури і спорту в окремих історичних періодах (первісне суспільство, стародавній світ, середньовіччя, новий час, сучасність) у різних куточках світу. Другий розділ також охоплює час від стародавнього світу до сьогодення. Проте, висвітлює історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху та становлення, розвитку, занепаду Стародавніх Олімпійських ігор і відродження Олімпійських ігор сучасності.

Курс має на меті сформувати у майбутніх фахівців чітку систему знань щодо виникнення й розвитку засобів, форм, методів, ідей та теорій фізичного виховання та спорту, історичних аспектів розвитку Олімпійського руху.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія фізичної культури і спорту» передбачається: розвинути професійну самосвідомість майбутніх фахівців і вплинути на морально-етичні та ідейно-патріотичні переконання через причетність до світової історичної спадщини та традицій в галузі фізичної культури; прищепити майбутнім фахівцям навички наукового аналізу, спрямовані на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку фізичної культури та спорту; навчити практичних навичок роботи з історичною та науковою літературою; виробити уміння застосовувати набуті знання у професійній діяльності, для орієнтації в сучасних тенденціях розвитку фізичної культури та спорту, оцінки спортивних явищ та подій.

У разі успішного завершення курсу майбутні фахівці галузі фізичної культури зможуть: самостійно здійснювати науковий аналіз історичних подій, визначати закономірності історичного розвитку фізичної культури та спорту, орієнтуватись у світовій історичній спадщині та традиціях галузі фізичної культури, працювати з історичною та науковою літературою, критично осмислювати значні обсяги історичної інформації.

Дисципліна «Історія фізичної культури і спорту» включає лекційні та практичні академічні години навчального навантаження з обов'язковими теоретичними та практичними формами контролю за темами. Контрольні заходи складаються з тестового контролю та практичних завдань за основними питаннями теоретичного матеріалу. Практичні заняття передбачають виконання пошуково-логічних завдань на кшталт визначення відповідності (різновид фізичних вправ – країна походження: хатха-йога – Індія, ушу – Китай, сумо – Японія, гопак – Україна тощо), надання роз'яснень щодо тлумачення історичних термінів і назв (орхестрика, калокагатія, палестра, педоном, стадія тощо), складання таблиць відповідності (національна система гімнастики – автор/розробники – назва/особливості; президент Міжнародного олімпійського комітету – термін на посаді – результати діяльності; ігри Панамериканські, Азійські, Африканські, Співдружності націй, Середземноморські – рік і місце проведення – країни переможці тощо).

Підсумковий контроль передбачає два види робіт: виконання індивідуальної роботи й розв'язання завдань у просторі вебквесту.

Індивідуальна робота виконується за самостійно обраною темою із запропонованого широкого переліку з трьох розділів: виступи українських спортсменів на Олімпійських іграх (статистика та аналіз виступів на будь-яких Олімпійських іграх починаючи з 1994 року), представники України на Олімпійських іграх сучасності з виду спорту (представлення ретроспективи виступів з обраного виду спорту,

чоловіки/жінки), Українські олімпійці (персоналії). Результати виконання індивідуальної роботи мають бути представлені у вигляді фото або відео презентації з синхронним голосовим озвучуванням виконавцем.

Вебквест є теоретичним завданням розважально-ігрового характеру [7]. У просторі вебквесту за різними об'єктами спортивної зали сховані запитання і ключ до виходу (ключ відкривається лише за правильною відповіддю на всі запитання). Час виконання і кількість спроб необмежені, проте ці відомості доступні викладачу та дозволяють здійснювати диференційне оцінювання заліку.

Дисципліна «Історія фізичної культури і спорту» є невіддільною складовою підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури у закладах освіти. Очікувані результати навчання у вигляді теоретичних знань і soft skills забезпечать успішне вирішення професійних завдань майбутніми фахівцями галузі фізичної культури, зокрема таких як: забезпечення освітньої, виховної, оздоровчої, розвивальної спрямованості занять.

Література

1. Жулинський М. Г., Рубан Ю. Г. Концепція гуманітарного розвитку України. URL: <https://is.gd/sYQVi5> (дата звернення: 09.04.2024).

2. Хомич А. В., Хомич О. Г. Мотиваційний компонент у фізичній культурі. *Медико-біологічні проблеми фізичного виховання різних груп населення*: матеріали ІХ наук. практ. конф, м. Кременець, (23-24 лист. 2023 р. / ред.: Чижик В. В., Голуб В. А.. С. 91-94.

3. Шарафутдінова С. У., Бойко Г. Н., Козлова Т. Г. Історичні, філософські та правові аспекти розвитку фізичної культури як теми освітніх завдань фізичного виховання студентів закладів вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. Вип. 12 (172). С. 178-181.

4. Історія фізичної культури : метод. розробка для студентів факультету фізичної культури, спорту та здоров'я / О. А. Ішук та ін. Луцьк : Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. 128 с.

5. Освітньо-професійна програма «Фізичне виховання». URL: <https://is.gd/7WazuM> (дата звернення: 11.03.2024).

6. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567.

7. Вебквест: Історія фізичної культури і спорту. URL: <https://is.gd/5LO9dN> (дата звернення: 10.04.2024).